

Parta je když . . .

Třeba je, když se sejdou mladí lidé a řeknou si, že budou dělat něco odlišného, než je big beat. Nebo, že už přestanou s kabaretem a pantomimou a budou dělat divadlo. Jenže jaké divadlo, když věkově jim není ani dvacet? A pak vyjde knižně Jarryho Král Ubu. Profesorka češtiny si ho koupí a seznámí s ním své žáky. Ti jsou okouzlení nestárnoucím Jarryho mládím. A vzniká začarovaný kruh, který předchází tak mnohým divadelním inscenacím.

Ale o tom by dnes neměla být řeč. Spíš o tom, jak se ze souboru stává parta.

Ta vzniká různě. Parta se z březnického souboru stala na dlouhé a úmorné cestě do Rakouska. Když se jede, třeba v noci, a na zadním sedadle leží člen souboru s úpalem a nikdo neví, zda bude moci hrát. Nebo na místě festivalu, když se zjistí, že žádné z jevišť není vhodné pro odehrání představení, za nímž se jelo čtyři stovky kilometrů, a je nutno všechno najednou přearanžovat do zámeckého parku mezi stromy.

Za takových okolností se buď všechno sesype, nebo se lidé (třeba mladí) semknou a „jdou na věc“. Březničtí se semkli. Jejich odpovědnost byla nemalá. Přijeli do země, kterou neznali a bylo jim určeno hrát hru, která ve svých významech bojuje proti lecčemu, co obyvatelé této země vyznávají. Byli si vědomi, že z žeb-

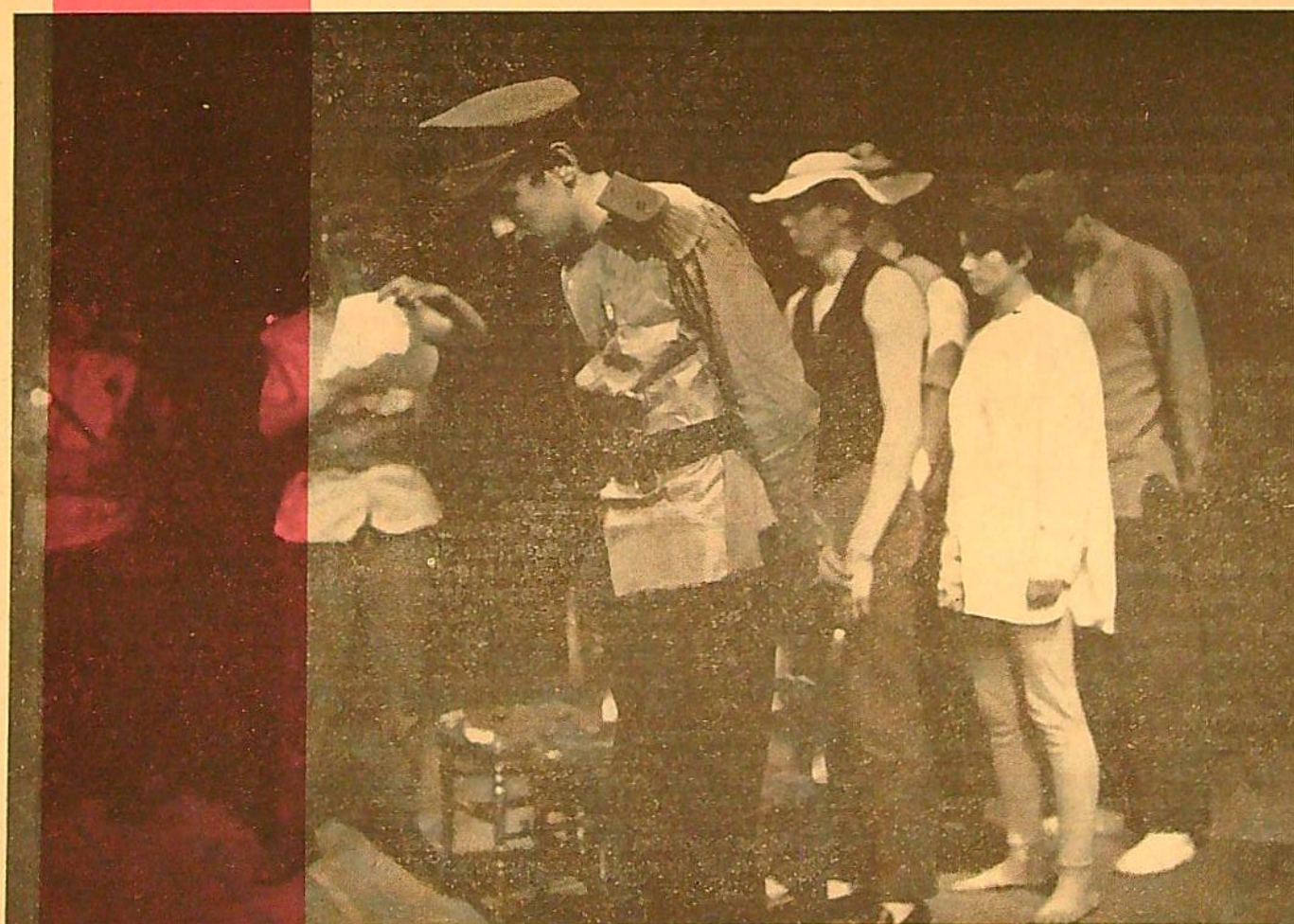
říků a dřevěných záchodků budují v intencích režiséra chrám, královský palác právě tak jako vojenské bojiště. A to všechno v zámecké zahradě, kde nedaleko je klášter a zámecká kaple,

Zvednout hrozenou rukavici a jít bojovat za dobré jméno našeho amatérského divadla, o nic menší nebyl úkol těchto mladých začátečníků. Bez praxe a letitých, stokrát ověřených zkušeností souborů typu Skřivanů. Tohle dokáže jenom parta lidí, kterým jde o dobrou věc. Tváří tvář obecnostu, které nezná jazyk a jemuž je třeba sdělit záměr inscenátora i interpretů. Navíc lidem, kteří usedli do hlediště oděni do rouch dominiánského kláštera a řádových sester.

Tohle nebyl jenom boj o smysl inscenace, to bylo zápolení o dobré jméno země, která těch dvacet mladých vyslala za hranice. Odpovědnost možná nad síly a zkušenosti souboru. Jestliže obstáli, pak za to vděčí především tomu, že stali partou. Ani v umění, zvláště v divadelním nelze bez tohoto pocitu dosáhnout uznání a výsledků.

V kontextu letošního mladého Hronova se březnický Král Ubu stává jedním z nosných pilířů perspektiv amatérského divadla. Až se jednoho dne tato parta rozejde za svými běžnými každodenními pracovními úkoly, zůstane v každém z nich pocit, že divadlo je dobrá a společností potřebná věc, kterou lze učinit mnohé: třeba udělat z dvaceti mladých partu.

Bi

Zrcadlo nastavené životu

Ve vývoji současné české dramatiky si Smockovy aktovky vydobily jedno z nejpréjdnějších míst. I když pomineme tvrzení, že stojí vysoko na špičce celé poválečné dramatické tvorby, musíme jim přiznat strhující náboj, vypovídající nejednu trpkou pravdu o světě, v němž jest nám žít. Je to náš svět a přece má obecnou platnost. Stejně tak, jako (v pátek se na textu budeme mít možnost přesvědčit) Albee nehovoří jen o americkém způsobu života.

Autor koncipoval své obrazy světa pro soubor Činoherního klubu a „šili“ je na tělo hercům, jež režíroval. Odvaha, s níž Hrušovský soubor k inscenaci práci přistupoval, byla stejně odvážná, jako odpovědná. Jestliže v mnohem zůstal autorovi dlužen, v řadě momentů našel vlastní pohled na předhru vyložil ji po svém a našel odpovídající výklad.

BLUDIŠTĚ. Obraz světa, kde odlidštěný vrátný je typ malého člověka, který nadán uniformou, revolverem a pravomocí, zůstává lhostejný k osudu lidí, kteří procházejí jeho rukama do bludiště světa, který — možná — nemá východ. On prodává lístky a střezí vchod. Tento malý člověk může být uvedomělý sadista, ale může být i anonymní plnitel příkazů, jedná pouze v kategoriích služebních předpisů (za Rakouska se tomu krásně říkalo Dienstregelement) a je mu lhostejný osud lidí, kteří mizí za jeho zády v bludišti bludiště.

HRONOVSKÝ ZÁPISNÍK

V seznamu festivalových hostů jsme ještě našli jména dalších novinářů: J. Pehe, zastupující Kulturní práci, Ema Gonicová Svoboda, Miroslav Langášek, Nedělní. Dále se 37. JH zúčastní Z. Motloch z Čs. rozhlasu a J. Mačugová z Kulturného života.

Novináři se sejdou ke své druhé schůzce ve čtvrtek 17. srpna v 17 hodin, opět v zadní místnosti hotelu Sokol, tentokrát k besedě se zahraničními delegacemi.

Také letos se starají pořadatelé o to, aby amatérští divadelníci byli informováni o nových divadelních hrách, možnostech výběru her pro repertoár svého souboru. Proto se bude konat bezprostředně po semináři o dětském divadle (t. j. ve středu odpoledne) schůzka s Václavem Sochorovskou. Na tomto semináři se mohou účastníci 37. JH seznámit s novináři Díle.

Hrušovští volili druhý výklad. Vznikla tím polemika s výkladem Činoherního klubu. Zdá se, že zdravá, protože zaměřující reflektor režiséra pohledu na tu druhou, mnohem otřesnější stránku problému. Sadista, opájející se mocí, to byl možná dr. Mengele, Eichmann terezínský Jäckel. Ale malý človíček s pistolí po boku (nebo razítkem v ruce), jak vrátného vykládají Hrušovští, není o nic méně nebezpečný. Spíš naopak. Velké gaunery lze poznat snáze a lze proti nim najít obranu. Ale ti anonymní, mali, tupí, snaží si vysloužit přémie i za cenu lidského utrpení... Vskak to známe.

Domníváme se, že koncepce režiséra Müllera je jasná. Jestliže ji v Bludišti naplnil jen v první půli, učinil dosti. (Minéno v možnostech hereckých, kterými je nadán inž. Zakopal, jako vrátný.) Zdá se, že od poloviny první aktovky se hra jaksi láme a opojení mocí, zůstává nevyjádřeno, i když celková koncepce bude asi vlnivému divákovi srozumitelná. Lze vyslovit politování, že ne zcela přesvědčivě vyšel závěr, kdy — byt na prchavý okamžik — se ozve ve vrátném špetička lidskosti a vnitřní obava z možnosti začít přemýšlet o bludném kruhu, do něhož ho dostal mechanismus prodeje lístků ke vstupu do bludiště.

Režie využila pozoruhodných kvalit M. Etzlera v postavě Muže. V autorově textu buchem mohli tuto postavu nazvat INTELEKTEM, který se dostává do rozporu s tupou, formální odosobněnou byrokracií. Ze podléhá a ocitá se v neprostupnosti bludiště, to je další černý a varovný výkřik autora. Škoda, že ostatní figury, dotvářející děj a doplňující výklad a posílání, nebyly vypracovány se stejnou péčí.

PODÍVNÉ ODPOLEDNE. Dr. Burke, humanista-amatér, kterému se hrouti jeho dvacetiletá jistota buchtových orgánů paní bytné, mizerného podnájmu s vyhlídkou, že kolem sebe bije jako vražedčí maniak, vyznává v ádsonou alegorii měšťáckého „blahobytečku“ nad misou polévky a domáčkou pečeni. Burleska, fraška, rádobý filosofické projevy pána, který se srovnává s Goethem, to všechno jsou další prostředky autora, který absurdní nadsázkou varuje diváka. Jsou chvíle veselí, aby tím více zamrzl úsměv na rtech. Grotesknost slouží varování. V této aktovce se ukázala síla souboru, který držel a udržel inscenaci záměr režiséra. Vyrovnání herecké výkony podtrhly autorův výkřik nad nicotou a ubohostí člověka, kterého bezmádně vlče mechanismus současného života a kterého snaha po uhažení životních jistot dohání ke „zločinu“. Sebejistě a sympaticky frázující dr. Burke — vědec amatér — se v druhé části aktovky hrouti a stává se zcela jinou figurou. Nelze říci, že by autorův záměr byl naplněn beze zbytku. Text, který vyvolává smích, aby v zápleti zmrazil, zůstal i nad možnostmi jednoho z herecky nejvybavenějších souborů, jakým je Činoherní klub. Naplnit autorův záměr je úkol, jehož zvládnutí se zcela nepodařilo ani na profesionálním jevišti. A jestliže Hrušovští sdělili maximum myšlenek, patří jim za to dík a uznání. Snad je opravdu škoda, že ani vzrůstní druhé aktovky nebylo důsledně dovedeno do konce: lidumil-amatér Burke mizí ze scény a přichází orgistická scéna měšťáckého štěstíčka z plných mis, kouřící polévky, dobré bašty a džbanu piva, pro který za chvíli skočí Svatava. O tento pocit doznívání, s nímž divák má odcházet, nás Hrušovští, zdá se, ochudili.

Niměně v souvislostech úvah o vývoji amatérského divadla patří inscenace hrušovských k těm, o nichž je třeba diskutovat, protože byla určena diskusi a zamyšlení.

(Podle úvah ústřední poroty zaznamenal Jiří Bílý)

Nad prvním dopisem

Nejsem přesvědčen o tom, že vypočítaný a nápadně často opakovaný průměr věku soutěžících letošního Hronova je opravdu příznačným jevem současného vývoje ochotnického divadla. Nemělo by se zastrkat, že tato skutečnost je výsledkem záměrného výběru souborů 37. JH k důkazu. Ze lze vytvářet mladé kolektivy se širokým posláním společenským i divadelním. Tato koncepce je mi sympatická a najde jistě souhlas i u jiných, kteří se dovedou odpoutat od představy Hronova jako přehlídky jen nejlepších představení. Diskutuje se o typologii mladých souborů a měli bychom tyto rozhovory dovést do konce, protože mnohde se nám práce s mladými dobře nedaří hlavně proto, že organizátoři pokládají jen jediný typ ochotnické práce za správný a nedovedou dedukovat styl a obsah estetické tvorby z přání a tužeb mladých.

Byl jsem zklaman pouhou informací pondělního zpravodaje o semináři dětského divadla. Pořadatelé zřejmě počítali jen s informací s. Jindry Delongové, protože se seminář nemohl prostě vměstnat do naplánovaného času. Rozhovory v kuloárech ukázaly, že divadlo dětí je všude otevřeným problémem a někde (jako u nás v Mostě) základem dalšího vývoje amatérského divadla. Domnívám se, že diskuse teprve otevře program na němž by se mělo pracovat. Divadlo dětí také nemůžeme dělat po staru — a nové cesty musíme teprve hledat. Dr. Miloš Valvoda, Most

První část dopisu se vyjadřuje ke koncepci letošní přehlídky. Nechceme odpovídati předjímat páteční setkání účastníků Hronova s ústřední porotou, které by mělo právě podobné otázky jako klade Dr. Valvoda, řešit. S seminářem o dětském divadle bude pokračovat ve středu 16. 8. 1967 ve 14.30 v ZK MAJ Slavie. Přání mnoha zájemců tlumočené pisatelem bude tedy splněno a pořadatelé 37. JH usilují rozhodně o to, aby problematika dětského divadla byla letos diskutována v celé šíři.

KOČKA opět na scéně

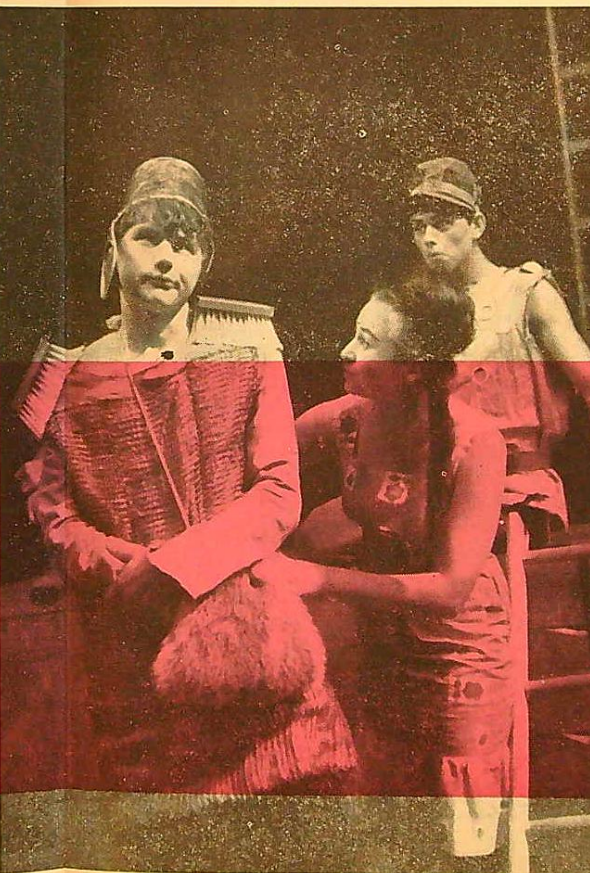
Nedělní vystoupení kabaretu Kočka z Karlových Varů zaznamenalo u diváků značný ohlas. Několik stovek diváků dokázalo ještě ve 23 hodin naplnit Jiráskovo divadlo a vytvářelo v plné zábavě se souborem do čtvrti na dvě v noci. Kočka se stává silně populární i pro hronovské obecnstvo. Se jménem Kočka jsou spojeny Karlovy Vary, město které je v současné době skoro Mekkou malých jevištních forem. V Karlových Varech mimo cestující Kočky je známý soubor Kapsa, soubor Kapsička a ještě soubor Krakapsa.

Karlovy Vary nepřitahují tedy jen minerálními prameny, porcelánem a lázeňskými službami, ale také karlovarským amforem, malými formami, zajímavým autorským divadlem. Pro ty, kteří v neděli v noci Kočku neviděli, i pro ty, kteří půjdou ještě jednou, vystupuje kabaret Kočka dnes ve 23 hodin v Jiráskově divadle.

NĚKOLIK DÍKŮ

Se jménem souborů, vystupujících na Jiráskově Hronově jsou spojena jména hronovských nebo náhodných závodů, patronů jednotlivých kolektivů. Starají se o své svěřence přímo mateřsky, počínaje květinami podávanými na schodech Jiráskova divadla, přes pohoštění a besedu až po projíždky po hronovském a náhodném okolí. Patronátní závody se však na organizaci JH nepodílejí jen touto péčí o svěřené soubory, ale jsou zařazeny i na přípravě Jiráskova Hronova, společně se štábem se starají o jeho zdárný průběh, i o zajištění účasti na představení (např. CKD Praha, závod Hronov, zakoupil pro své zaměstnance více než 100 vstupenek).

Je velmi milé konstatovat, že se spolupráce závodů, přípravného výboru a štábu rok od roku zlepšuje, že se patronátní závody mají zásluhu o to, že členové jednotlivých souborů budou rádi na 37. Jiráskův Hronov vzpomínat.

Včerejší představení švédského souboru NTO Mölnlycke stálo před nás zábranu v neznalosti jazyka; nad to hra, kterou švédští ochotníci hráli, není u nás příliš známá, pouze v okruhu odborníků je znám text Ionescovy hry Kuba neboli Podrobení z dřívější doby. Včerejší vystoupení je pro nás zajímavé po dvou stránkách: jednak, jak si švédští ochotníci vykládají principy a působení absurdního divadla a pak, jak chápou vůbec smysl působení amatérského představení pro diváka. Psali jsme již v rozhovoru s L. Wallezským o tom, že působení švédského amatérského divadla je odlišné od našeho. Hraje se pro poměrně malý okruh návštěvníků, převažují jednoaktovky a krátké hry. Pro malý okruh diváků je možno představení koncipovat jinak než pro široké divácké vrstvy pro které hraje naše ochotnické divadlo.

Ze švédského pohledu

Ionescova hra klade velký důraz na jazyk. Mluva postav je zdánlivě nelogická. Ionesco vytváří nesmyslná slova, která vkládá postavám do úst, aby právě tím podtrhl jejich absurditu, absurditu jejich existence. Kuba neboli Podrobení patří do první fáze Ionescova vývoje a takto pochopená jazyková funkce se tu uplatňuje velmi silně. To, že se diváci tak často nesmáli, je zaviněno právě tím, že nemohli některým prvkům slovního humoru porozumět. Režisér Håkan Junholt zdůraznil slovní humor hry. V představení tohoto žánru se objevuje stejný problém jako je v našich inscenacích; mnozí herci podléhají realistické drobnokresbě, neudrží jednotu stylu celého představení. Také ve švédském představení používají někteří představitelé prostředků psychologického i naturalistického herectví, jiní jdou cestou přesně dané stylizace. Tento protiklad je patrný v pojetí role Kubovy matky (Helena Nicklasson) a v zajímavém a působivém pojetí Roberty (Ingela Sjölin).

Oproštěná, strohá scéna Jana Wennergrena nechťela vtiskovat určitý charakter prostředí (v rozporu s Ionescovým určením), je spíše jen neutrálním, architektonicky členěným prostorem pro hru. Soubor se více spolehl na slovo, hereckou akci, než přemíru vnějších scénografických prostředků, podprůměrných výtvarných nápadů. Jejich Ionesco nemá onen groteskní účesný poškibeček, jak jej známe z francouzských inscenací a nakonec i z některých inscenací našich. Svědové mají v malém okruhu diváků na druhé straně výhodu v tom, že jejich představení se může soustředit k výkladu Ionesca uvnitř souboru. Režisér Håkan Junholt je začínající režisér. Tato inscenace je jeho prvotinou, stejně jako je prvním vystoupením pro řadu členů souboru. Z tohoto hlediska je třeba přiznat režisérovi řadu tvůrčích přínosů (např. stylizace dědečka i babičky) a hlavně snahu zdůraznit v Ionescovi i závažnou stránku hry — obraz toho, jak společnost vykonává nátlak na jednotlivce, kterému jednotlivce nutně podléhá. Švédský Ionesco je především zaměřen k souboru, a proto režisér neřešil šířeji problém obrazné sdělnosti díla pro široký okruh diváků.

—pp—

KLUBOVÁ PROCHÁZKA

Včera kolem 9. hodiny se naplnily chodby školy prvními účastníky diskusních klubů. Těch, kterým se podařilo vstát včas, bylo 240, tedy úctyhodné číslo, které se ještě odpoledne zvýšilo, protože kroužek Východočeského kraje začal práci až odpoledne. Na chodbě školy se setkávaly známé tváře těch, kteří se po roce opět sešli, aby znovu zasedli k diskusím. Práce v klubech se hlavně zabývala inscenací Soudu lásky a brněnských Treperend, někde věnovali i pozornost dětskému představení souboru PIRKO.

Prochází-li člověk namátkou jednotlivými kluby a vstoupí-li doprostřed vzrušené debaty, má možnost vidět některé obecné rysy, které se v práci jen jednoho klubu nedají tak rychle odhalit. Většina účastníků dovede vyjádřit velmi přesvědčivě svůj subjektivní dojem (a tento dojem je ve většině případů poznamenán velkou diváckou zkušeností i praktickými znalostmi). Větší problémy nastávají s tím, jak svůj názor zdůvodnit, dokázat. V těchto dvou věcech je však předpoklad pro tvůrčí práci v oblasti herecké, režijní a hlavně v práci porot všech stupňů. Nejde mi v klubové procházce o kritiku či chválu znalostí těch či oněch ochotníků, ale o to, ukázat skutečnost, že v amatérské praxi (ať jde o teorii či režii a také herectví) nevycházíme přísně z daného materiálu, kterým je inscenace a text hry. Uchylujeme se velmi často k hledání mimodivadelních souvislostí a objektivních příčin. Společenské podmínky ochotnické práce jsou důležitá věc, ale nemohou suplovat a plně nahradit pohled na umělecké dílo jako celek. Analýza materiálu je základním kamenem každého studia, každého zkoumání. Mluvíme-li o různých podobách metodické pomoci, domnívám se, že nastal čas i směrem k hronovským klubům prohloubit *metodickou přípravu návštěvy Hronova*. Mnohý z účastníků jistě hry letos uvedené přečetl, seznámil se i s materiály, které se k nim vážou apod. Dosavadní úroveň diskutujících, která zaznamenává stále stoupající úroveň, (srovnáváme-li s lety 1960-61), si bude vynucovat pro příští léta metodickou přípravu účastníků klubů. Od konce června, kdy jsou známy tituly her, které budou zařazeny do programu Hronova 2X do zahájení v srpnu, je dost času poskytnout účastníkům orientaci po základních teoretických materiálech, po příslušné literatuře. Větší příprava bude pro příští léta možností zkvalitnění práce v klubech.

Na příkladu diskuse o Soudu lásky je vidět, jak se naučili být diskutující citliví k souboru, živě se zajímat o problematiku daného typu kolektivu (v tom diskuse naprosto souznějí s postupem hronovské poroty). Přesto však v názoru na hru, její zařazení, je mnoho nejistoty. Vědomí souvislosti při posuzování amatérského představení je vedeno správně také k záležitostem mimodivadelním. Plně vědomí souvislosti však vyžaduje například důsledný rozbor textu, který je hlavním výchozím materiálem k uměleckému rozboru inscenace.

—pp—

DNES

13.00 hodin Rozloučení se souborem z Ostravy - MěstNV.

JIRÁSKOVO DIVADLO

17.00 a 20.30

Alfred Jarry:
KRÁL UBU
Divadelní soubor Střední zemědělsko-technické školy v Březnici.

20.00 hodin Uvítání anglického souboru (patron MEZ Náchod).

23.00 hodin Beseda patronů se souborem.

ZK MAJ SLÁVIE

21.00 hodin Společenský večer.

VELKÉ PÓDIUM V SADECH

18.00 hodin Koncert Koletovy hornické dechové hudby ZK ROH
Rtyně v Podkrkonoší, řídí A. Šolc.

ZPRAVODAJ 37. JH. Číslo 4. - 15. 8. 1967
Vydává štáb 37. JH - Redakce: Jiří Bílý,
Petr Průša, Alice Židlická - Fotografie:
Karel Minc - Tiskne: MTZ, provoz Hronov.
Cena 50 hal. N-05*71609

Snímky v tomto čísle jsou z inscenace březnického souboru Jarryho hry Král Ubu. Autorem fotografií je Karel Minc.

